CARENȚE TACTICE ÎN ATAC

OPINII

Ediția 1966 a campionatului mondial de fotbal din Anglia, ultimele întîlniri internaționale, ca și jocurile echipelor fruntașe, au demonstrat fără echivoc treapta superioară la care a ajuns fotbalul. Nemaifiind încorsetați în scheme și zone rigide, jucătorii încep din ce în ce mai mult să participe la joc în funcție de faza creată. Ei acționează acum departe sau deosebit de zona pe care trebuie s-o acopere corespunzător sarcinilor postului. În acest sens, astăzi se studiază posibilitatea ca în desfășurarea fazelor, fotbaliștii să participe la joc în funcție de succesiunea acestora. Aceeași preocupare există și în găsirea metodelor și mijloacelor de antrenament adecvate perfecționării situațiilor concrete ce se succed în atac și apărare.

SĂ NU UITĂM PROBLEMELE DE TACTICĂ !

Această tendință de viitor a fotbalului (jocul pe fază) este cunoscută și la noi, ea fiind trată încă din 1964 în volumul *„Fotbal-joc și antrenament"* dar, din păcate, aplicările practice au fost și sînt timide. Dintre cauzele care au dus la această teamă de nou, aș enumera, în primul rînd, *ploconirea antrenorilor în fața sistemele de joc;* în al doilea rînd, *comoditatea antrenorilor și a jucătorilor,* fuga și lipsa de răspundere față de ceea ce este modern și, în al treilea rînd, *goana furibundă după rezultate.* Sistemului de joc îi sînt destinate discuții interminabile, ca și cînd acesta ar fi totul în fotbal, uitîndu-se că, în fond, SISTEMUL ESTE UN MIJLOC DE APLICARE A TACTICII. Comoditatea despre care vorbeam nu se referă la cantitatea de muncă depusă (putem spune că la noi se irosește multă muncă), ci la *căutări înnoitoare.* Goana după rezultate îi stăpînește atît de mult pe antrenori și pe jucători încît nu mai au timp și nu se mai preocupă de aplicarea cuceririlor certe ale fotbalului.

N-am vorbit nimic în legătură cu tehnica fotbaliștilor români întrucît, după părerea mea, *ea nu poate rămîne veșnic, singura justificare a slabei calități a jocurilor echipelor noastre.* Există, într-adevăr, un decalaj de acumulări tehnice între jucătorii români și cei din alte țări cu fotbal de calitate, dar nu putem să ne micșorăm vina în ceea ce privește disproporția, tot atît de evidentă, între ce aplicăm noi din punct de vedere tactic și ce aplică echipele din U.R.S.S. sau Bulgaria, de pildă, care au o tehnică asemănătoare nouă. Iată, în această privință, o socoteală simplă: *din unele înregistrări a reieșit că sprijinirea partenerului cu mingea se efectuează la echipele noastre naționale, în medie de 40 de ori într-un joc, iar la echipa U.R.S.S. de 70 de ori (Bulgaria de 60 de ori). Este clar că jucătorii noștri, atunci cînd au mingea, au posibilități de a pasa pe jumătate decît au sovieticii și cu mai puțin 20 decît cei bulgari.*

Cît privește formațiile Ungariei, Scoției, Italiei (care au făcut obiectul studiului nostru) acestea s-au distanțat îndeajuns de mult ca să putem învăța de la ele.

Am făcut aceste precizări deoarece, în ultimul timp, se vehiculează, uneori de pe poziții socotite irevocabile, că numai tehnica jucătorilor noștri este cea care ține pe loc dezvoltarea fotbalului românesc. Exersînd unele elemente ale tacticii (uneori elemetare) în condiții apropiate de joc, decalajul tehnic despre care vorbeam n-ar mai ieși atît de mult în evidență.

UNELE ASPECTE ALE CONȚINUTULUI JOCULUI PE FAZĂ...

Jocul pe fază s-a extins și s-a generalizat în majoritatea țărilor cu fotbal avansat. El constă din preocuparea permanentă de a rezolva succesiv fazele care apar în joc — în atac și apărare — în care scop jucătorii folosesc tot bagajul lor tehnic, tactic și moral. Esențial în jocul pe fază este sesizarea situației de moment și, în funcție de aceasta, modul în care jucătorul respectiv acționează față de partener și adversar, cu sau fără minge. Cu cît fiecare jucător în parte „simte" faza de joc, participă conștient și interesat, cu atît se ușurează aplicarea tacticii de ansamblu. Se creează astfel premisa îmbinării gîndirii tactice a antrenorului cu cea a jucătorului. Tactica individuală a fiecărui jucător în rezolvarea unei faze are la bază tehnica lui de joc, la care se adaugă în mod obligatoriu gîndirea lui creatoare, urmînd ca pe baza posibilităților lui fizice să acționeze într-un fel sau altul.

„Caracteristic în lupta sportivă este tehnica plus gîndirea tactică. Jocul nu constă dintr-o succesiune de procedee tehnice și nici din intenții. El constă din acțiuni (de joc) în care tehnica și tactica apar indisolubil legate și care se manifestă în regim superior de calități fizice și moral-volitive" (1).

Această opinie stă la baza înțelegerii jocului pe fază. Într-o discuție amicală, Gheorghe Constantin (Steaua) îmi spunea: *„Eu caut să știu întotdeauna care este poziția mea pe teren, mă preocup pentru aceasta în așa fel încît, în eventualitatea primirii mingii, să știu cum trebuie să acționez. De multe ori această treabă o fac atunci cînd mingea se îndreaptă către mine".*

Iată pe scurt „cheia" jocului pe fază. Ea stă la îndemîna tuturor jucătorilor care vor să deschidă ușa adevăratului fotbal.

...ȘI UNELE CONSTATĂRI

A participa la joc în condițiile de mai sus implică și sesizarea modului de a acționa: individual sau colectiv. Este, după părerea mea, cel mai dificil aspect al jocului pe fază în atac, întrucît în fracțiuni de secundă trebuie să alegi: ori pătrunderea individuală, ori folosirea unor combinații. Iată o înregistrare la meciul Steaua — Progresul din 5 XI 1967, efectuată pe bandă de magnetofon (apoi transcrisă) din care reies clar diferențieri de „valori" în participarea la jocul pe fază *(Vezi fig. 1)*

Ce sugerează acest tabel? Răspunsul e limpede:

— jucătorii *Constantin* și *Mateianu,* recunoscuți ca strategi, atestă acest fapt prin numărul aproximativ egal dintre acțiunile individuale și colective. Media rezolvărilor bune, a situațiilor de joc (procentual) este net în favoarea lor (Constantin 20 rezolvări bune din 32, față de 20 bune dar din 50 ale lui *Sătmăreanu ?).*

— *Sătmăreanu* și *Viorel Popescu,* cu o medie mai mare de intrări în posesie, în afară de faptul că au greșit mai mult, n-au sesizat decît foarte greu cum anume să acționeze : individual sau colectiv.

Un fapt cert, reieșit și din alte înregistrări și statistici, îl constituie numărul aproximativ egal de intrări în posesia mingii la fundașii laterali în comparație cu ceilalți jucători (mai puțin fundașii centrali și, bineînțeles, portarul). Acest fapt se datorează ieșirii acestora din tiparul posturilor fixe, el acționînd după necesitățile fazei de joc. În legătură cu acest fapt facem o precizare: părăsirea posturilor nu înseamnă desființarea lor (cum greșit se interpretează uneori), ci îngreuierea sarcinilor lor prin îmbogățirea activității fiecărui jucător (adăugiri cantitative și calitative la specificul postului). Mișcarea jucătorilor pe teren, impusă de jocul pe fază, este și în acest caz rațională de obligațiile specifice postului. Este vorba deci de schimbarea conținutului pregătirii tuturor fotbaliștilor în așa fel încît să devină (fiecare în parte) atacant-apărător și invers. Din studiul jocului unor echipe străine a reieșit că fiecare jucător gîndește orice situație de joc. Iată o statistică a unor elemente ale jocului pe fază — individuale și colective — înregistrată la echipele noastre, comparativ cu unele echipe străine. *(Vezi fig. 2).*

Tabelul relevă cîteva fapte importante și anume:

— cu cît scara valorică a echipelor românești este mai ridicată, cu atît participarea jucătorilor la acțiuni mai complexe este mai mare, dar insuficientă în comparație cu fotbaliști străini;

— la echipele de juniori jocul pe fază nu constituie o preocupare continuă, este neconvingător;

— la divizia B aceleași constatări, la care se adaugă jocul încîlcit, fără orizont;

— chiar dacă la divizia A, există preocuparea de a participa la jocul pe fază în mod ceva mai organziat, carențele tactice —la care se adaugă, firește și cele de ordin tehnic și fizic — îngustează jucătorilor posibilitatea de atac;

— partidele internaționale ale echipelor noastre redau aproape fidel situația din divizia A;

— echipele străine (dintre cele studiate, în deosebi Ferencvaros Budapesta sau Celtic Glasgow) reușesc să-și impună jocul prin: mișcarea în teren (se efectuează pe toate direcțiile necesare impuse de faza de joc și orientarea jucătorilor, în funcție de plasamentul coechipierilor și adversarilor). Astfel, 7—8 jucători din echipă (fundașii laterali, mijlocașii, înaintașii) își măresc considerabil raza de acțiune și acționează în principal după necesitățile fazei de joc;

— sprijinirea partenerului cu mingea se execută cu aceleași preocupări și în jocurile din deplasare (A.C. Milan — de 70 de ori în deplasare, Ferencvaros — de 80 de ori acasă).

CERINȚE ALE JOCULUI PE FAZĂ

Fundașii laterali pătrund în dispozitivul advers și prin centrul terenului. De asemenea, centrează, combină, se demarcă și chiar finalizează. Plecarea unuia dintre fundași în atac, nu duce implicit la înlocuirea lui în dispozitivul de apărare. Părăsirea zonei nu se face hazardat (ca de pildă *Kiss, Anca* etc.) ci gîndit, precaut, eficace *(Ioachim Popescu, Mocanu, Sătmăreanu* — uneori acesta forțează nota — *Kaposzta*-Ferencvaros, *Craig* și *Macneil*-Celtic). Cu alte cuvinte, fundașii, ca și ceilalți fotbaliști, de altfel, trebuie să simtă, să „miroasă" participarea la faza respectivă, să nu aglomereze jocul inutil.

Mijlocașii dovedesc puternice înclinații ofensive (demarcări numeroase executate foarte rapid, frecvență mare și precizie deosebită în trasul la poartă). Ei apar în funcție de faza de joc pe toate porțiunile terenului *(Ghergheli, Anghelescu, Deselnicu* ca și *Szabo*-U.R.S.S., *Rivera*-Italia *Maschio*-Racing Buenos Aires etc.

Înaintașii au o mobilitate foarte mare în teren, așezarea lor în timpul jocului este foarte variabilă și elastică (cînd vîrf, cînd extremă, cînd mijlocași și chiar fundași). Este interesant de arătat că jucătorii apar aproape cu rîndul la aceste faze, ceea ce înseamnă o drămuire precisă a eforturilor, în final ei avînd prospețimea necesară în declanșarea atacurilor. Și aci intervine gîndirea fazei și participarea la joc în funcție de aceasta (Constantin, Lucescu, Sfîrlogea, Albert, Malafeev-U.R.S.S., Lennox-Celtic).

CÎTEVA CONCLUZII GENERALE...

— jocul pe fază în atac impune o pregătire fizică excepțională;

— sarcinile posturilor sînt rezolvate aproape tot atît de bine de orice jucător aflat în momentul respectiv în acea zonă. Posturile au deci suplinitori, pe cît posibil apropiați ca joc specific de titulari;

— juniorii (și grupele mari de copii) să fie instruiți în a gîndi tot timpul fazele de joc în măsura în care acest lucru să nu-i plictisească;

— există încă diferențe apreciabile în ceea ce privește jocul pe fază în atac, între fotbaliștii noștri și cei din alte țări. Carențele tactice și fizice ale jucătorilor români sînt, după părerea mea, cel puțin la nivelul celor tehnice. De aceea eforturile antrenorilor și jucătorilor trebuie îndreptate și către rezolvarea acestor lipsuri. Citățm în acest sens o declarație edificatoare a lui Giovanni Cattozzo, antrenorul secund al Juventusului: *„Rapid, joacă cu o așezare prea fixă. E-*

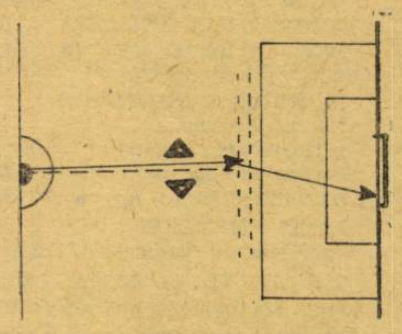

Fig. 3

chipa nu are un ritm prea rapid de joc, pentru că face abuz de dribling".

...ȘI CÎTEVA MIJLOACE DE ANTRENAMENT

— jocul la două porți mici cu tema: apără și marchează ambele porți. Se formează două echipe a cel puțin 4—6 jucători; fiecare apără și atacă, în funcție de posesia mingii, ambele porți;

— sprijinirea partenerului cu mingea. În cadrul unor partide de antrenament (3 contra 3, 4 contra 4) jucătorii, după ce pasează, se duc la sprijin, deci acționează pe aceeași direcție cu pasa;

— din jonglerii cu balonul, la semnalul antrenorului, jucătorul execută o pasă la distanța de 20—25 m printre două jaloane (3 m distanță între ele), aleargă în maximum de viteză și trage la poartă dintr-o zonă limitată între 3—4 m. Jucătorul execută lovitura la poartă numai dacă mingea a trecut printre jaloane și dacă — din maximum de viteză — o lovește din porțiunea delimitată *(Vezi fig. 3)*

— joc la două porți (reduse sau normale) cu două mingi în același timp;

— doi jucători contra unul, cu tema: cîte combinații reușite se execută, în funcție de numărul execuțiilor.

Iată cum, pe lîngă pregătirea tactică a fazei de joc, se perfecționează și procedeele tehnice corespunzătoare.

ION VOICA
asistent la I.C.F.

JUCĂTORI	INTRĂRI ÎN POSESIA MINGII	ACȚIUNI INDIVIDUALE		ACȚIUNI COLECTIVE		TOTAL	
		BUN	RĂU	BUN	RĂU	BUN	RĂU
SĂTMĂREANU	50	6	8	14	22	20	30
CONSTANTIN	32	10	6	10	6	20	12
Viorel POPESCU	30	6	8	6	10	12	18
MATEIANU	38	10	6	12	10	22	16

Fig. 1

ECHIPE	NUMĂRUL JOCURILOR VIZIONATE	SPRIJINIREA PARTENERULUI CU MINGEA				DEMARCAREA JUCĂTORILOR ÎN SPAȚII LIBERE CU PRIMIREA MINGII				PARTICIPAREA JUCĂTORILOR ÎN ATAC, INDIFERENT DE POST (ACȚIUNI REUȘITE)				TOTAL GENERAL
		F	M	I	TOTAL	F	M	I	TOTAL	F	M	I	TOTAL	
JUNIORI	4	7	7	16	30	3	9	11	23	2	5	13	20	73
DIVIZIA B	4	4	12	16	32	2	9	10	21	2	6	18	26	79
DIVIZIA A	8	7	17	19	43	3	18	22	43	3	7	22	32	118
ROMÂNIA	4	7	17	16	40	7	10	20	37	4	9	23	36	113
TRAKIA	3	13	18	29	60	9	16	30	55	10	16	24	50	165
MILAN	1	13	22	35	70	4	10	20	34	6	10	15	31	135
U.R.S.S.	2	13	22	35	70	10	18	32	60	12	18	29	59	189
FERENCVAROS	3	15	27	38	80	16	22	37	75	17	26	30	73	228
CELTIC	2	13	27	40	80	14	20	40	74	16	24	26	66	220

F = FUNDAȘI ; M = MIJLOCAȘI ; I = ÎNAINTAȘI

Fig. 2

REGULAMENTUL JOCULUI DE FOTBAL

în întrebări și răspunsuri

● ÎNTREBARE: După ce a prins mingea, portarul este atacat de un adversar. Pentru a scăpa, aruncă balonul în aer peste adversar și, după ce face cinci pași, îl prinde din nou și degajează. Cum se apreciază acest fapt ?

RĂSPUNS : **Joc incorect din partea portarului. Se penalizează cu lovitură liberă indirectă de pe locul unde portarul a prins din nou mingea în mîini. În cazul în care portarul în loc să prindă din nou mingea în mîini o degajează direct, cu piciorul nu comite nici o greșeală și jocul va fi lăsat să continue.**

● ÎNTREBARE : Portarul prinde o minge expediată de un coechipier și, după ce face un pas, o bate de pămînt apoi, după alți patru pași, o degajează. Este permis acest lucru ?

RĂSPUNS : **Nu ! Arbitrul va acorda o lovitură liberă indirectă de pe locul unde portarul a făcut al cincilea pas.**

● ÎNTREBARE : După ce a prins mingea în mîini, portarul este atacat de un adversar în mod regulamentar. Cînd poate să degajeze, în astfel de situații, pentru a nu fi penalizat ?

RĂSPUNS : **Poate degaja imediat sau după maximum patru pași.**

● ÎNTREBARE : Cînd poate fi un jucător penalizat cu o lovitură liberă directă ?

RĂSPUNS : **Cînd incorectitudinea se încadrează în prevederile regulamentare, este făcută în terenul de joc, este comisă în mod intenționat, este săvîrșită în timp ce mingea se află în joc, este comisă asupra unui adversar.**

● ÎNTREBARE : În timpul jocului, doi coechipieri se lovesc reciproc în propria suprafață de pedeapsă, mingea fiind în joc în terenul advers. Ce măsuri trebuie să ia arbitrul ?

RĂSPUNS : **Oprește meciul, elimină jucătorii respectivi și reia partida cu o lovitură liberă indirectă împotriva echipei din care fac parte cei doi fotbaliști, lovitură dată de pe locul unde s-au lovit. Toate aceste măsuri se vor lua în situațiile cînd nu este cazul aplicării legii avantajului.**

1) Leon Teodorescu și Aurel Predescu : *„Probleme de antrenament în jocurile sportive", ed. a II-a, Editura U.C.F.S., pag. 24.*